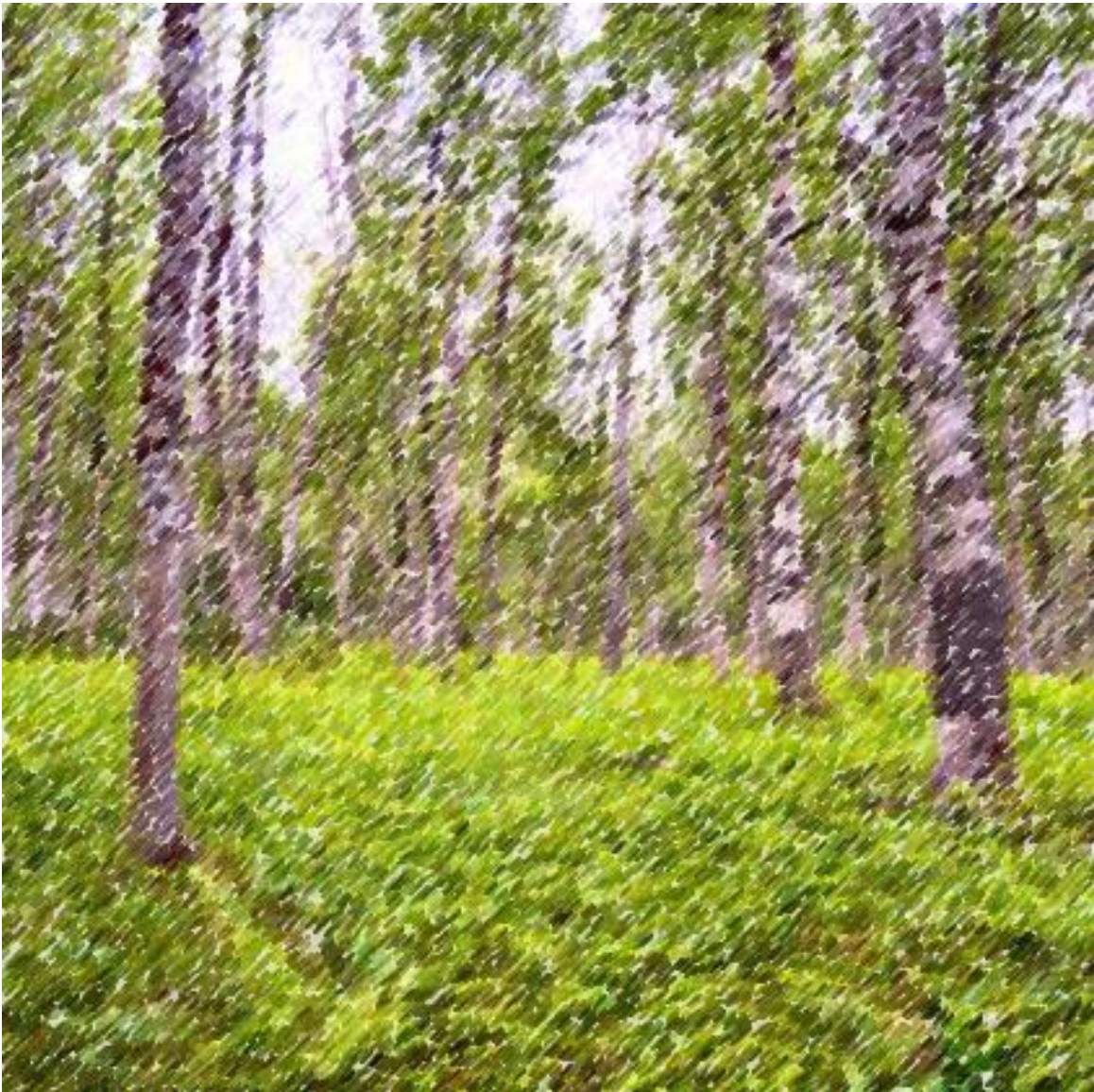

Verneområdestyret
for Kvænangsbotn
og Navitdalen
landskapsvernområder

Skjøtselsplan

Restaurering og skjøtsel av Storslåtta i
Kvænangsbotn landskapsvernområde

Kolofon

Utførende institusjon

Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre

Kontaktperson

Rune Benonisen

Publikasjonsnummer

[Tekst]

År

2021

Sidetall

[Tekst]

Opplag

[Tekst]

Utgiver

[Tekst]

Forfatter(e)

Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre

Tittel – norsk og engelsk

Skjøtselsplan. Restaurering og skjøtsel av slåttemark i Kvænangsbotn landskapsvernområde

Sammendrag – summary

Planen gir bakgrunn og rammer for restaurering og skjøtsel vedtatt i verneområdestyret

Forsidefoto

Parti fra Storslåtta. RuneBenonisen.

Innhold

1	Bakgrunn	5
1.1	Betydningen av slåttemarker	5
1.2	Om skjøtselsplanen	6
1.3	Kunnskapsgrunnlaget	6
1.4	Historien.....	7
1.4.1	Kvæningen skogstuer	8
2	Mål for restaurering og skjøtsel ved Storslåtta	9
2.1	Bevaringsmål - oppfølging av tilstandsutviklingen	9
2.1.1	Storslåtta-ønskede arter	9
2.1.2	Storslåtta – gjengroingsarter	10
3	Restaurering og skjøtsel -generell beskrivelse	10
3.1	Vurdering av lokalitetskvalitet	10
3.2	Tiltaksområdet	13
3.3	Restaureringstiltak	14
3.3.1	Praktisk gjennomføring og beregningsgrunnlag	16
3.4	Skjøtselstiltaket.....	17
4	Formidling og forankring.....	18
5	Drift og organisering.....	18
5.1.1	Funksjoner/roller	19
5.1.2	Interessenter.....	20
6	Økonomi.....	21
6.1	Restaureringsprosjektet	21
6.2	Skjøtsel – driftsfase/ pr år	21
7	Skjøtselsplan skjema	23
8	VEDLEGG 1 – skjema bevaringsmål.....	24

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

1 Bakgrunn

Kvænangsbotn landskapsvernområde har som overordnet formål å ta vare på natur- og kulturlandskapet i dalføret som har variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur. Videre blant annet å ta vare på særpreget flora og fauna og landskapselement og kulturminner som vitner om samisk reindrift og sjøsamisk og kvensk bruk av området (jmf [verneforskriftens §1](#)).

Med bakgrunn i verneformålet og forskriften for øvrig er det gjennom vedtatte planer klar intensjon og ønsker om restaurering av slåttemark i Kvænangsbotn lvo, nærmere bestemt Storslåtta ved Dalstuene. Som grunnlag for planene er det gjort vurderinger og undersøkelser som tilsier at det både naturfaglig og kulturfaglig er hensiktsmessig å gjøre slikt tiltak.

Området ble vedtatt vernet i 18.02.2011 og har en egen verneforskrift som gir regler for bruk og vern av området. Det er vedtatt en forvaltningsplan for området i 2021 og det er vedtatt en besøksforvaltningsstrategi fra 2020.

1.1 Betydningen av slåttemarker

Det finnes et betydelig faggrunnlag knyttet til betydningen av slåttemarker. Allerede i 2009 ble det utarbeidet en handlingsplan for slåttemarker av Miljødirektoratet. Fra NIBIO rapport 4 (2018) har vi hentet følgende generelle beskrivelse.

Ei slåtteeing har blitt til gjennom et langt samspill mellom menneske og natur. For at ei blomstereng skal bli artsrik må nemlig mennesker skjømte den år etter år i generasjoner. Gjennom århundrer bakover i tid var slåttemarkene en av de vanligste landskapstypene i Norge - de fantes overalt. En slo innmarka, dessuten store arealer i utmarka. Høyet brukte en til fôr gjennom en lang vinter. Fra 1950-tallet av kom nye drifts- og dyrkingsmetoder, samtidig som bruken av kunstgjødsel økte. De mest lettdrevne innmarksarealene ble omgjort til produktive grasdominerte kulturenger som ga mye fôr. Det førte til at den tradisjonelle slåttemark tapte terreng på to fronter: En slutta både med slått i utmarka, og på de mest tungdrevne innmarksarealene. Med dette forsvant også det meste av slåtteeengene og mangfoldet i dem.

Naturmangfoldloven har som mål at vi tar vare på mangfoldet av naturtyper innenfor deres naturlige utbredelsesområde, med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtypen. Vi er altså pålagt å sørge for at vi har slåttemark over hele landet og i et slikt omfang at de

fungerer som økosystem. Slåtteengene er et stykke levende kulturhistorie. Med stor artsrikdom er de også en levende samling av verdifulle gener.

I «[forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldsloven](#)» er slåttemarker som er kategorisert som svært viktig eller viktig (hhv A og B lokaliteter) av Miljødirektoratet, definert som utvalgt naturtyper og som har et generelt vern.

Lokaliteten som er undersøkt i Kvænangen har varierende kvalitet. Det meste av arealet er vurdert til å ha lav kvalitet, det er noen felt som har moderat kvalitet og det er et område nærmest Dalstuene som vurderes som høy kvalitet. Dette området med høy kvalitet og moderat kvalitet ønsker vi å restaurere.

1.2 Om skjøtselsplanen

Skjøtselsplanen er et tillegg til forvaltningsplanen for Kvænangsbotn, og skal beskrive konkret hvilke tiltak som kan gjøres for å restaurere og videre skjøtte en del av en gammel slåttemark i Kvænangsdalen.

Dette er et tiltak som forvaltningsmyndigheten for Kvænangsbotn landskapsvernområde har vedtatt gjennomført som del av den langsiktige tiltaksplanen.

1.3 Kunnskapsgrunnlaget

Som et ledd i prosessen med dette tallet ble det 2018/2019 utarbeidet en rapport som skulle beskrive mulighet for skjøtsel (Ecofact 2019). Rapporten tok for seg kun en av slåttene, nemlig Storslåtta, som ligger ca 7km fra Fylkesveien. Det er kjent at det er flere flater som har vært brukt til slått. Blant annet er dette tydelig ved å se på stedsnavnene. Foruten Storslåtta finnes Mellomslåtta, Øverslåtta, Nils flata, Kollerslåtta og Hustomta.

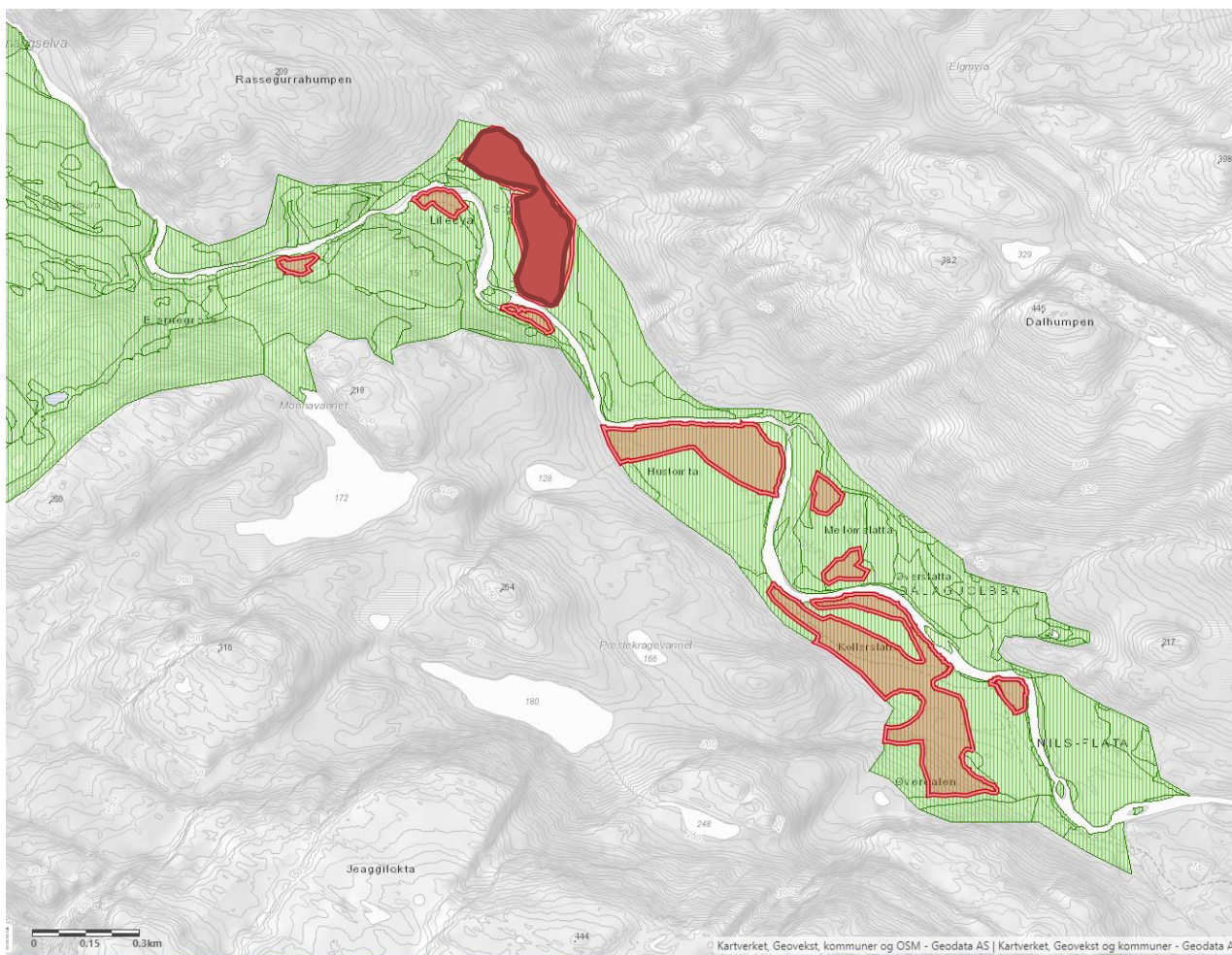
I Ecofact rapporten var konklusjonen hovedsakelig følgende;

Området har seminaturlige enger med slåttemarkspreg. Hovedsakelig er det snakk om sene gjenvekstsuksesjoner med et betydelig tresjikt av bjørk. Engene har et intermediært preg på kalkinnholdskalaen. Det er enkelte flekker som er noe ryddet, og rundt Dalstua har arealet preg av brakkleggingsfase på grunn av tråkk og rydding rundt husene. Det er betydelig arbeid med å gjenskape kulturmarkene i sene gjenvekstsuksesjoner, men noen flekker kan restaureres med enklere midler.

I 2020 ble det gjennomført en kartlegging i deler av Kvænangsbotn etter NiN 2.0 standard. Der ble det beskrevet flere hovedtyper «semi-naturlig eng» (Kartleggingsenhet kode NA_T32-C-4).

I [artsdatabanken](#) er typen beskrevet;

Middels høyt til lavvokst feltsjikt dominert av graserter og med et varierende innslag av urter. Forekommer som åpne enger, typisk i utmark, og som kantsoner; som tidligere slåttemark og som beitemark.

Figur 1: De røde felte er lokaliteter kategorisert som semi-naturlig eng kode NA_T32-C-4 i Kvænangsdalen. Storslåtta er markert med hel rød farge. Kilde: naturbase kart.

Verneområdestyret har vurdert det slik at det gjennom verneforskriften og kunnskapsgrunnlaget er grunnlag for å arbeide for å få til skjøtsel av slåttemark i landskapsvernområdet.

1.4 Historien

Skogsslåttene/utslåttene hadde stor betydning for småbrukene i Nord-Troms siden gårdene selv sjeldent ga nok høy til dyrene om vinteren.

Høyet ble hengt til tørk på hesjer med rær av tre – senere hesjestrenger. Informanter forteller også at det ble brukt høykraker (en form for stillas av trevirke) til tørking av høyet i Kvænangsdalen. Det tørre høyet ble lagt i store såter og kjørt til gården med hest på vinterføre. Noe av høyet ble lagret i høylaer på stedet som fôr til hestene som arbeidet i skogsdrifta. Det var slike høylaer mellom Gammelstua og stallen, samt mellom stallen og Nystua før tunet ble endret like etter 2. verdenskrig.

Ulike gårder hadde slåtter på ulike steder i dalføret. Vi kjenner til navnene på flere av slåttene gjennom historiske kartlegginger (Statskog 1904) og Tromsø museum (1975), men i de fleste tilfellene er kun de norske navnene bevart. Mange av de kvenske navnene er bevart, for eksempel Isorotu (Storkrattslåtta), som ligger et lite stykke nord for stormila. Men det er få navn som er godkjent gjennom statens kartverk.

Slåttemarka rundt Dalstuene ble kalt Nedrestlåtten på Statskogs kart fra 1904. I 1975 omtales det samme området som Storslåtta, og beskrives da som et «stort utmarksslåttemråde som nå er gjengrodd». Bruken av utmarksslåtter og skogsslåtter gikk betraktelig tilbake på 1960-tallet med moderniseringa av jordbruket og endrete driftsformer.

Det var gården Bjørkenes der hvor campingplassen ligger som hadde hevd på å bruke Storslåtta (Ecofact 2019). Denne og Lilleøya ble slått i hvert fall til 1950, altså i noen få år etter krigen. Etter det ble slåtten aldri tatt opp igjen, og en må anta at brakkleggingen og gjengroingen av området har foregått jevnt siden den gang. Altså i løpet av ca 70 år per i dag.

1.4.1 Kvænangen skogstuer

I dette området står det i dag flere bygg. En er Statskog sin utleiehytte «Dalstuen» av nyere dato. Den andre er «Kvænangen skogstuer» eller de gamle dalstuene som består av tre bygninger som er bygd på rekke etter kvensk tradisjon. Bygningsmassen har en innholdsrik historie hvor bygninger både har blitt flyttet og har endret funksjon.

Den første av disse, Gammelstua, ble bygd rundt tidsrommet 1880-1890. Ifølge kilder skal byggherren ha vært en kven ved navn Skovberg. Denne ble utvidet med en høylæe rundt 1900 og en annen tømmerbygning, stallen, ble bygd inntil høylaen. Rundt 1910 ble det bygd ytterligere en tømmerbygning, Nystua, som ble bygget til i rekken med de to eldre bygningene. Mellom de tre tømmerbygningene var det høylaer, og anlegget ville vært svært likt det det er i dag.

Under 2. verdenskrig var det mindre aktivitet i dalen og Nystua ble flyttet til NiemenaiKKu nede i Kvænangsbotn. Senere ble den flyttet til Sørfjorden. Da krigen tok slutt ble det på ny behov for favneved og dermed husly i dalen, og Nystua ble flyttet tilbake.

I 1951 ble stallen tatt ned, reparert og flyttet 20m nærmere elva. De andre ble stående som før. Stallen ble nå bolig for arbeids-karene, Nystua og Gammelstua ble brukt som

stall. Skogsstuene gikk ut av bruk som utmarksboliger på 1960-tallet, men på 1980-tallet ble bygningene restaurert og flyttet tilbake til sin opprinnelige rekkeform. I dag eies skogstuene av Statskog og forvaltes av Nord-Troms museum.

2 Mål for restaurering og skjøtsel ved Storslåtta

Tilbakeføre en del av Storslåtta slik at den får høy kvalitet gjennom god og varig skjøtsel. Dette skal gi grunnlag for bevaring og utvikling av naturverdi og naturmangfoldet i en slik slåttemark og gjenreisning av slåttemark i skog som landskapselement som vitner om tidligere tiders bruk av området.

Gjennom restaurering og skjøtsel vil vi over tid øke bestanden av «slåttemarksarter». Vi følger spesielt opp småengkall, engsoleie, ryllik, fjelltimotei, fjellgulaks, ballblom, kvitbladtistel, skogstorkenebb og engsyre. Vi vil samtidig redusere bestanden av gjengroingsarter og typisk skogsarter som einer og bjørk og lyngvekster.

Skjøtselsarbeidet skal brukes for å spre kunnskap om naturbrukspraksis, kulturen og historien for slike utmarksslåtter i Nord-Troms.

2.1 Bevaringsmål - oppfølging av tilstandsutviklingen

Gjennom bevaringsmål i fagsystemet NatStat vil vi kunne følge opp tilstandsutviklingen over tid. Det legges opp til oppfølging av to bevaringsmål. For detaljer se vedlegg.

2.1.1 Storslåtta-ønskede arter

Gjennom restaurering og skjøtsel vil vi over tid øke bestanden av «slåttemarksarter». Vi følger spesielt opp småengkall, engsoleie, ryllik, fjelltimotei, fjellgulaks, ballblom, kvitbladtistel, skogstorkenebb og engsyre.

Tilbakeføre en del av Storslåtta slik at den får høy kvalitet gjennom god og varig skjøtsel. Dette skal gi grunnlag for bevaring og utvikling av naturverdi og naturmangfoldet i en slik slåttemark og gjenreisning av slåttemark i skog som landskapselement som vitner om tidligere tiders bruk av området.

2.1.2 Storslåtta – gjengroingsarter

Redusere bestanden av gjengroingsarter og typisk skogsarter som einer og bjørk og lymvekster. Vi følger spesielt opp bjørk, einer og blåbærlyng.

Tilbakeføre en del av Storslåtta slik at den får høy kvalitet gjennom god og varig skjøtsel. Dette skal gi grunnlag for bevaring og utvikling av naturverdi og naturmangfoldet i en slik slåttemark og gjenreisning av slåttemark i skog som landskapselement som vitner om tidligere tiders bruk av området.

3 Restaurering og skjøtsel - generell beskrivelse

3.1 Vurdering av lokalitetskvalitet

Dette er gjengivelse/utdrag fra rapport (Ecofact 2019).

Alle engene er relativt homogene når det gjelder type. Det er snakk om intermediære enger med klart hevdpreg (T32-C5). Ingen av arealene har vært gjødslet. Det er imidlertid en del variasjon når det gjelder gjengroing (Fig 4). De fleste arealene har kommet i sene gjenvekstsuksesjoner (7RA-SJ-4). Noen flekker har grodd mindre igjen (eller har blitt forsøkt ryddet for mange år siden) og vi har under noe tvil satt gjenvekstsuksesjonen her til tidlig fase (7RA-SJ-3), selv om feltsjiktet også på disse arealene har et betydelig innslag av skogsarter. Akkurat rundt Dalstuaser det ut til at det har vært kontinuerlig rydding, men ingen slått. Slitasje rundt området har imidlertid ført til at området har preg av å være i brakkeleggingsfase (7RA-SJ-2). Gjengroingen har som nevnt kommet langt. Tresjiktet består hovedsakelig av bjørk. En kan ganske enkelt ta ut spredte såkalte overstandere (det vil si trær som også stod der når området var i hevd) med vide kroner og store krokete stammer. Gjenveksttrærne har imidlertid oppnådd nesten samme størrelse mange steder, men har rette stammer og smalere kroner. Enkelte arealer har yngre gjenveksttrær, noe som tyder på flekkvis rydding etter at slåttene hadde opphørt. Dette kan være veduttak for eksempel.

Feltskyttet har en blanding av skogsarter og engtilknyttede arter. I arealene som er klassifisert med sene gjenvekstsuksesjoner er det betydelig innslag av skogsarter som hengeving, blåbær, fugletelg, skogstjerneblom, firblad, myskegras, skogørkvein og

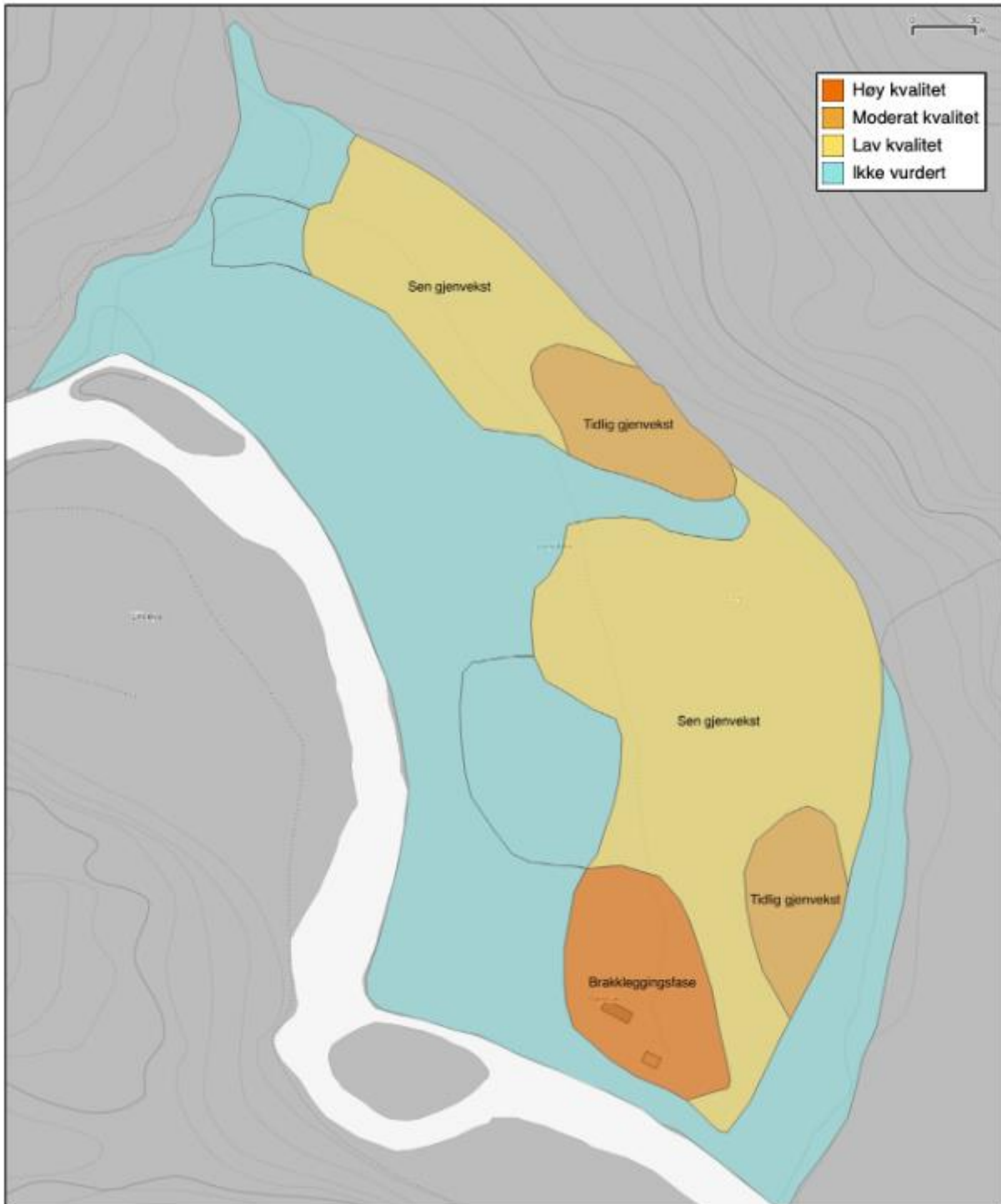
smyle, sammen med arter som også kan trives i eng slik som *gullris*, *kornstarr*, *skogstorkenebb*, *vanlig arve*, *engsyre*. Nær flomsøner er det også *turt*, *vendelrot*, *kvitbladtistel sauetelg* og *gråor*. Bunnsjiktet har for en stor del preg av skogsarter slik som storkransmose. Arealene i sene gjenvekstfaser vurderes å ha lav kvalitet.

Figur 2. Område i sen gjenvekstfase i den nordlige delen av Storslåtta. Foto: Geir Arnesen.

På noen flekker som ser ut til å ha vært ryddet noe kommer det inn noen flere engarter slik som spredte forekomster av *engkvein*, *rød jonsokblom* og *fjelltimotei*, og mindre innslag av typiske skogsarter. Også langs stien over området er det forekomst av disse artene, sammen med den typiske gjenvekststartern bringebær. Vi har vurdert det slik at disse arealene er i tidlig gjenvekstfase og dermed oppnår moderat lokalitetskvalitet.

Rundt Dalstua er det et areal med klart mer engpreg og flere engarter som ikke ble observert andre steder i området. På dette begrensede arealet observerte vi *småengkall*, *engsoleie*, *ryllik*, *fjelltimotei*, *fjellgulaks*, *ballblom*, *kvitbladtistel*, *skogstorkenebb*, *engsyre*, *geitrams*, *furu*, *bjørk*, *rogn*, *rød jonsokblom*, *myskegras*, *engrapp* og *hengegras* (rett nedstrøms hytta). Dette arealet vurderer vi å være i en brakkleggingsfase. Vi tolker det slik at gjengroingen er bremsert av rydding i forbindelse med bygningene her og tråkk rundt bygningene. Likevel er det slik at engpreget i større grad er beholdt i dette arealet på tross av at det neppe har vært slått noe lenger enn andre steder i området, og lokalitetskvaliteten vurderes derfor til å være høy. Se figur. Under en visuell fremstilling av verdiene i området.

Figur 2 - Kart over området rundt Storslåtta som viser suksesjonsfaser og lokalitetskvalitet i henhold til Miljødirektoratets metodikk for engarealene.

3.2 Tiltaksområdet

Tiltaksområdet som omfattes av denne planen er et samlet område på 3,5daa som skal restaureres og skjøttes. Ytterligere 1,5 daa er i dag eksisterende tun-område og er naturlig å ta med for slått når det kommer i gang. Der er det ikke behov for restaureringstiltak.

3.3 Restaureringstiltak

Beskrivelsen under er hentet fra Ecofact 2018. Merk at beskrivelsen er tilstrekkelig til denne planen, men at det også vil måtte utarbeides en rutinebeskrivelse som i mer detalj gir rettleiding og metodebeskrivelse ved en gjennomføring. En slik beskrivelse gjøres i samråd med kompetanse fra SNO, Statsforvalteren, Statskog og andre.

Før skjøtsel kan iverksettes er det nødvendig å restaurere store deler av arealet. Restaureringen består i fjerning av tresjiktet og busksjiktet, samtidig som en gjør tiltak for at næringskrevende arter typisk for enger i gjengroingsfaser ikke kommer inn i for stor grad fordi arealet bli tilført næring.

En slåtteeng er på tross av rik lystilgang relativt næringsfattig fordi en ved slåttten fjerner store deler av biomassen som blir produsert. De typiske engartene er tilpasset et slikt næringsfattig regime. Gjennom ryddefasen er det imidlertid en del faktorer som kan gjøre at jorda blir tilført næring, og urter som mjørdurt, høymole, hundekjeks og geitrams kan få et overtak.

Ved å planlegge godt, og sette i verk noen enkle tiltak kan denne gjødslingseffekten reduseres en del og det blir lettere å få bukt med de uønskede artene. Området som skal skjøttes har nå et betydelig tresjikt med hovedsakelig bjørk. Gjenvekstrærne må fjernes, mens de få overstanderne (gamle trær som også stod der når enga var i hevd) bør få stå. Disse kan gjenkjennes ved at de har grov og ofte noe krokete stamme samt bred krone, sammenlignet med gjenvekstrærne som er tynnere og rettere. Trærne sages ned så langt nede at den gjenværende stammen nesten flukter med marka. Dette er enklest å gjøre mens det er barfrost, og skader på terrenget blir redusert. Om ønskelig kan en utføre stubbefjerning på dette viset på et annet tidspunkt enn selve hogsten. Når en kutter så langt nede kan en kjøre slåmaskin rett over stubbene. Bruk av stubbefres anbefales ikke fordi det sprer flis utover området. Flisa vil ha en gjødslingseffekt og gjøre det lettere for næringskrevende gjengroingsarter å komme inn. Av samme grunn er det viktig å samle opp og fjerne hogstavfall fra restaureringsområdet. Det vil komme ryddeavfall i flere år etter at restaureringen starter. Det er derfor en god idé å velge en lokalisering for hvor ryddeavfallet kan deponeres gjennom hele denne perioden, og som har avrenning vekk i fra skjøtselsområdet. Avfallet kan også brennes, og asken kan da brukes til mosebekjempelse hvis dette viser seg å bli et problem. I årene etter at trærne er fjernet vil det komme oppslag av rotskudd, og mulig kan noen vierarter bli mer dominerende fordi de får mer lys. Generelt blir det også en gjødslingseffekt i jordsmonnet fordi døde røtter råtner opp rett under overflaten. Det er viktig å ikke la kratt og gjengroingsarter få overtaket i denne fasen. Krattet må fjernes, ved å kappe så langt nede som mulig, for eksempel ved hjelp av ryddesag. I slutten av juli er det meste av energien i plantene samla i de overjordiske delene. En svekker derfor individene mest ved å gjennomføre ryddingen da. Det første året kan det likevel være nødvendig å rydde flere ganger i løpet av en sesong. Skjøtselsområdet ved Dalstuagrener inn til områder med flommarkspreget grunn. Spesielt gjelder det i sørøst der slåttten ligger inntil en liten

bekk som kommer ned fra øst. Det er flommarker inntil denne bekken, og dominans av gråor. Hvis en sager ned gråor må en være forberedt på at det kan bli omfattende oppslag av rotskudd over et større område. For å drepe gråor og unngå at dette problemet blir for omfattende kan en ringbarke trærne.

Dette vil over tid drepe trærne, inkludert rotsystemet. Når en ringbarker må en skjære av barken rundt hele treet og helt inn til veden i et belte på minimum 10 cm, gjerne mer. Transporten av næring fra bladene der all energi produseres brytes da helt. Treet dør fordi rotsystemet ikke får tilført energi. Når en velger avgrensningen av arealet som skal restaureres kan en ha i tankene at eventuelle arealer med gråor kun ringbarkes det første året med tanke på innlemmelse i skjøtsels arealet når trærne dør.

For å få bukt med den uønskede gjødslingseffekten fra råtnende røtter er det også viktig å slå allerede første sesong, og fjerne slåttematerialet fra skjøtselsområdet selv om det ikke skal/kan brukes til noe. Poenget er å fjerne biomasse som kan omdannes til kompost (nitrogenholdig næring) fra enga slik at de næringskrevende gjengroingsartene ikke får for mye fotfeste i denne fasen. Hvis mjødurt, geitrams, hundekjeks, høymole og andre storvokste næringskrevende arter blir dominerende bør det gjennomføres flere slåtter (og fjerne slåttematerialet fra skjøtselsområdet) de første årene inntil disse artene er på klar retreat. Feltsjiktet har per i dagen ganske beskjeden produksjon, men det er trolig på grunn av begrenset lystilgang under det omfattende tresjiktet. Det er vanskelig å si hvor omfattende oppslaget av næringskrevende arter blir når en øker lystilgangen samtidig gjør tilgjengelig mer næring i systemet. Det er viktig å følge med på dette de første to sesongene i hvert fall og vurdere nødvendigheten av ekstra slåtter.

Hogst

Det er ønske om å ta ut ved i området der skjøtselsplanen eventuelt iverksettes og i områdene rundt. Det kan være synergieffekter mellom veduttak og restaurering av slåttene. Det er fint hvis vedutaket kan planlegges slik at det fokuseres på bjørk i de områdene som planlegges restaureres. Hvis en klarer å utføre hogsten ved å sage bjørkene helt nede ved bakken slik at en slipper en ekstra runde med stubbefjerning vil dette åpenbart spare en del arbeid for de som skal utføre restaureringen. Områdene med flommarker som ligger kloss inntil de gamle slåttene bør ikke utsettes for hogst. Disse områdene gjenkjennes ved at de ligger noe lavere enn slåttene og har mye gråor. Flomskogsmark er en rødlistet naturtype som bør få utvikle seg uten noen form for skjøtsel eller inngrep. Mye av det spesielle naturmangfoldet i slike områder er knyttet til råtnende trestammer. Hvis det er ønske om å ta ut mer ved i landskapsvernområdet enn det som finnes på de gamle slåttene bør en finne områder i lisdere med bjørk. Det er også rikelig med andre eldre slåtter i området som kan åpnes opp på samme måte som Storslåtta.

3.3.1 Praktisk gjennomføring og beregningsgrunnlag

Restaureringstiltaket antas gjennomført i hovedsak år 1 og med første slått og etterarbeid/supplering år 2. Dette omfatter;

- Hogst av gjenveksttrær innenfor tiltaksområdet. Det omfatter tilkjøring av utstyr og transport av personell 3km. Trær sages helt på bakkenivå. Kvisting. Samling av kvist i dunger utenfor slåttemarka som brennes. Frakt av strangeved til lagringsplass ved Dalstuene 100-400m.
- Grunnlag for beregning av tidsforbruk og mengde. Omfang 6-9 trær pr/m³. 1,5-2 timer arbeid pr/m³. Gjennomsnitt 5 m³ / daa. Hogst pr daa antas å ta mellom 7,5 og 10 timer.

Timebudsjett etableringstiltaket år 1 og 2.

Tiltak		Timeforbruk	Kommentar
Hogst av gjenveksttrær i tiltaksområdet	3,5 daa 5 daa 7 daa 10 daa	35 timer 50 timer 70 timer 100 timer	Gjennomføres på høst. Fortrinnsvis frossen mark okt-nov. Kan også gjennomføres på vårvinter hvis mulig.
Transport og opprydding vedstranger og kvist	3,5 daa 5 daa 7 daa 10 daa	10 timer 15 timer 21 timer 30 timer	I sammenheng med høsten Fortrinnsvis på snødekt eller frossen mark.
Fjerning av kratt mv på området		20 – 40 timer	Gjennomføres også sommer/høst år 2
Grovslått med maskin Oppsamling av gress/høy Uttransport		30-50 timer	Gjennomføres sommer/høst år 2
Avgift ved			
SUM	3,5 daa	95 - 135 timer	

Vi legger til grunn at **restaureringstiltaket** vil foregå over en periode på 2 kalenderår med oppstart høst år 1 og ferdig senhøst år 2. Fra allerede fra andre sesong vil være en glidende overgang til skjøtselstiltak. Tidsforbruk må justeres etter hvert som prosessen går fremover. Det må evalueres etter år 2 og år 4.

3.4 Skjøtselstiltaket

I planen fra Ecofact (2018) er det gitt en enkel beskrivelse av hvordan en løpende skjøtsel skal foregå. I hovedsak skal det aktuelle området slås med maskin med kniver. Slått materialet fjernes fra området slik at det ikke bidrar til gjødslingeffekt.

Det er ønskelig å fjerne innslaget av gjengroingsarter som bærlyng og bjørk. Det oppnås gjennom aktiv slått. Forløpet for tiltaket er som følger;

- Innen to år skal bunnsjiktet være uten visnede plantedeler
- Innen 5 år skal det være større andel urter enn gress
- Innen fem år skal det være stort innslag av (angi arter) innenfor hver prøverute
- Innen fem år skal det være sterk reduksjon av bærlyng og bjørk

Slåttemetode

- Arealet skal slås hvert år
- Slått foregår fra midten av juli. Senere slått, dvs august er også aktuelt.
- Det brukes slåmaskin med slåttekniver, eventuelt ljå. Det skal ikke brukes traktor.
- Avling rakes sammen manuelt
- Avling skal ikke bakketørke. Det skal brukes hesje eller annen henging tidligere brukt i området.
- Området skal ikke beites. Men noe rein går i området og det vil beites sporadisk.
- Det er ikke behov for spiringshull
- Det kan være aktuelt å rake løv og kvist i kantsoner om høsten.

Logg

Det er tjenlig å føre logg over hva som blir gjort og når, samt effekter av tiltakene. Fotodokumentasjon er også nyttig.

Bruk av høy

Vi vil søke å frakte ut høyet på vinterføre med bruk av snøskuter. Det er ønskelig at det kan benyttes av lokale gårdsbruk.

Rullering av plan

Det anbefales at skjøtselsplanen rulleres omlag hvert femte år, i tillegg til fortløpende evaluering av hvorvidt tiltakene fører mot målet.

Tiltak	Timeforbruk	Kommentar
Forberedelse til årlig slått	15 timer	
Slått, raking, henging/tørking	56 timer	Anslått 8 timer pr daa
Pakking av tørrhøy i storsekker	28 timer	
Utkjøring av tørrhøy	28 timer	
SUM	127 timer	

Beregningen bygger på data/rapportering fra slåtteprosjektet Skorpa/Nøkklan og fra Bredek i Nordland med hhv 17 og 4-6 arbeidstimer pr daa. For Stor slåtta antar vi en timesforbruk å ligge på 8 timer pr daa. Dette må justeres etter første år med skjøtsel.

4 Formidling og forankring

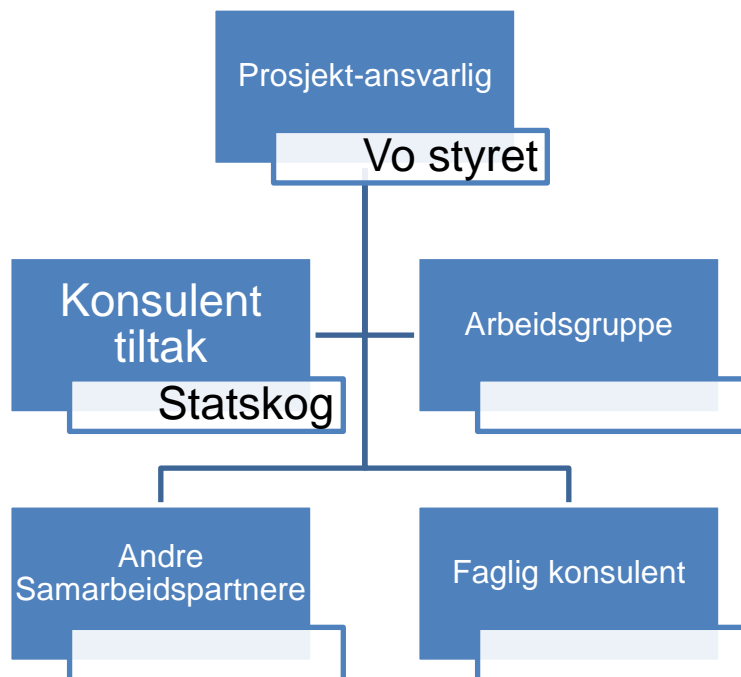
Som viktig «spin-off» fra dette tiltaket ser vi mulighet for både praktisering av gamle metoder og også konkrete formidlingsopplegg både om tiltaket som sådan, men også formidling av gamle tradisjoner og praksis. I dette ligger også dokumentasjon.

Vi anser imidlertid den delen for å være et sideprosjekt. Det vil si at det innpasses i prosjektet, men at det krever særskilt finansiering og bidrag fra andre aktører i regionen. Spesielt ønsker vi samarbeid med Nord-Troms museum på dette.

5 Drift og organisering

Gjennom arbeidet med denne planen skal det avklares hvilken driftsmodell som er mest hensiktsmessig. Det er uansett ønske om en modell hvor lokalsamfunnet involveres.

Vi ser for oss følgende organisering i prosjekt/etableringsfasen 2022-2024.

5.1.1 Funksjoner/roller

Prosjektansvarlig er Verneområdestyret som har ansvar for å etablere og drive prosjektet.

Arbeidsgruppa består av grunneier Statskog, Nord-Troms museum, Kvæningen kommune og Kvæningen skogsstuer (avklares endelig). Andre interesser, grupper eller privatpersoner kan også være med hvis det er aktuelt og av interesse. Gruppa sitt hovedansvar er å detaljplanlegge prosjektet og bidra med innspill og som kan bety noe for gjennomføringen.

Konsulent tiltak er ansvarlig for den praktiske delen av gjennomføringen. Det omfatter detaljplanlegging og praktisk organisering av tiltaket og gjennomføring av arbeidet. Ansvarlig utførende er enten Statskog, Statens naturoppsyn eller innleid konsulent.

Andre samarbeidspartnere er lag- foreninger, skoler, privatpersoner og/eller næringsdrivende som bidrar i deler av opplegget. De rekrutteres av arbeidsgruppa og av konsulent tiltak når det er mer klart hvordan arbeidet skal gjennomføres. Vi håper f.eks. det er mulig å få engasjert skoleklasser i Kvæningen til å delta i dette som del av et skoleopplegg.

Faglig – er myndigheter og andre som har kompetanse knyttet til dette prosjektet og som trekkes inn i arbeidet. Særlig viktig er SNO og Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

5.1.2 Interessenter

Dette er en oversikt over de som vi ønsker at skal involveres i prosjektet.

Hvem	Kontakt	Arbeidsgruppe	Gjennomføring	Formidlingsopplegg	Deltaker	Faglig	Andre bidrag
Kvæningen kommune	Næring	X					X
	Landbruk	X					
	Kvæningen språksenter			X			
	Kvæningen barne- og ungdomsskole						
	Kultur			X		X	
Nord-Troms museum	Lise Brekmoe Lise Jakobsen	X		X		X	
Kvæningen skogsstuer	v/ styret	X					
Kvæningsbotn og Kjækan grendeutvalg	Ikke avklart						
Statskog	Ann Hege Hanstad	x	x			x	x
Fjelltjenesten	Ikke avklart	x	x			x	
Næringsdrivende	Ikke avklart						
Tiltak-Sommerarbeidsplasser	Ikke avklart						
Forskning-Studier	Ikke avklart						
Nord-Troms VGS	Ikke avklart						

I en driftsfase vil organiseringen kunne bli omtrent som i prosjektet, men hvor oppgavene i større grad gjennomføres framfor å etableres og planlegges.

6 Økonomi

6.1 Restaureringsprosjektet

UTGIFTER

	2022	2023	
Arbeid restaurering og etablering av slåtteeng	Kr 102 000,-	Kr 20 800,-	750/time. Høyest antall timer.
Utstyr og materiell	Kr 50 000,-		Eksempel Ariens Raptor Hydro med ekstrautstyr
Administrasjon mv	Kr 20 000,-	Kr 10 000,-	Adm kostnad og formidling
SUM	Kr 172 000,-	Kr 30 800,-	

FINANSIERING

	2022	2023	
Tiltak i verneområder	Kr 161 000,-	Kr 31 000,-	
SUM			

6.2 Skjøtsel – driftsfase/ pr år

UTGIFTER

	2023	2023	2024	
Arbeidsgruppe*	Kr 50 000,-	Kr 50 000,-	Kr 50 000,-	5 medl a 3 dg Kr 450 /time
Slått,raking,hesjing, etterarbeid	Kr 82 500,-	Kr 82 500,-	Kr 82 500,-	Kr 650 / time
Utstyr og materiell	Kr 10 000,-	Kr 10 000,-	Kr 10 000,-	
	Kr 142 500,-	Kr 142 500,-	Kr 142 500,-	

FINANSIERING

	2022	2023	2024	
Egeninnsats	Kr 50 000,-	Kr 50 000,-	Kr 50 000,-	
Tiltak i verneområder	Kr 92 500,-	Kr 92 500,-	Kr 92 500,-	
SUM	Kr 142 500,-	Kr 142 500,-	Kr 142 500,-	

*forutsatt at 5 parter ønsker å delta i prosjektet.

Midlene til skjøtsel vil bli omsøkt fra 2023.

7 Skjøtselsplan skjema

Skjøtselsplan for Storslåtta i Kvænangsbotn landskapsvernområde

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSVERDI I NATURBASE ¹ :	
Statskog		Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre		Høy-Moderat	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 01.12.2021			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 2019		
DATO REVIDERING: [Ikke gitt]			DATO BEFARING (REVIDERING): [Ikke gitt]		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Løpende kontakt gjennom fasen med utarbeidelse av plan. Formelt møte med Statskog eiendom 09.11.2021. Enighet om at tiltak kan og bør gjennomføres. Formelle avtaler inngås før oppstart av tiltak som beskriver tiltak og gir regulering av oppgaver og ansvar.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Rune Benonisen / grunnlagsdata fra Ecofact				FIRMA:	
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : Ikke gitt				Kvænangsbotn og Navitdalen vo styre	
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:		
34W	7734214.42	548769.81	32/1		
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:	
65 daa på hele naturtypelokaliteten. Av dette ønskes restaurert om lag 7 daa.		Kvænangsbotn landskapsvernområde		nei	
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		HVILKET VERN:			
7-8 daa		landskapsvern			

¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).

8 VEDLEGG 1 – skjema bevaringsmål

Storslåtta – ønskede arter					
Bevaringsmål:					
	<p>Gjennom restaurering og skjøtsel vil vi over tid øke bestanden av «slåttemarksarter». Vi følger spesielt opp småengkall, engsoleie, ryllik, fjelltimotei, fjellgulaks, ballblom, kvitbladtistel, skogstorkenebb og engsyre.</p> <p>Tilbakeføre en del av Storslåtta slik at den får høy kvalitet gjennom god og varig skjøtsel. Dette skal gi grunnlag for bevaring og utvikling av naturverdi og naturmangfoldet i en slik slåttemark og gjenreisning av slåttemark i skog som landskapselement som vitner om tidligere tiders bruk av området.</p>				
Tilstandsvariabel:	PRRA Regionalt viktig art				
Arter:					
	småengkall, engsoleie, ryllik, fjelltimotei, fjellgulaks, ballblom, kvitbladtistel, skogstorkenebb og engsyre. (hvilke arter og hvor mange må avklares nærmere).				
Enhet	1/100				
Oppstartsår	2022				
Målsetting	God				
			Tilstandsklasse	Fra	Til
PRRA_0	0 Ingen regionalt viktige arter.	Dårlig	0	0	
PRRA_1	<1/16 Regionalt viktige arter forekommer	Dårlig	0,01	0,06	
PRRA_2	1/16 - 1/2 Regionalt viktige arter forekommer vanlig.	Middels	0,07	0,5	
PRRA_3	>1/2 Regionalt viktige arter forekommer hyppig	God	0,51	1	
Overvåkning					
	Det settes en linje fra hjørnet av Dalstuene i nord-østlig retning 100 meter til stolpe. Langs linja settes prøvematte hver 30 meter. Det legges ut rutenett 100cmx100cm (armeringsmatte) på hver side av linja.				

	<p>Det telles forekomst av ønskede arter i hver rute. Totalt 10 +10 ruter 3 ganger. I alt 60 ruter.</p> <p>Gitt at man leter etter 5 arter og at det registreres hhv 2,4,5,0,0,0,0,0,0,0 på en prøveflate (10 ruter) blir gjennomsnittet 1,1 for prøveflata og $1,1/60=0,018$=Tilstandsklasse dårlig.</p>
--	--

Storslåtta – gjengroingsarter					
Bevaringsmål:					
	<p>Redusere bestanden av gjengroingsarter og typisk skogsarter som einer og bjørk og lyngvekster. Vi følger spesielt opp bjørk, einer og blåbærlyng.</p> <p>Tilbakeføre en del av Storslåtta slik at den får høy kvalitet gjennom god og varig skjøtsel. Dette skal gi grunnlag for bevaring og utvikling av naturverdi og naturmangfoldet i en slik slåttemark og gjenreisning av slåttemark i skog som landskapselement som vitner om tidligere tiders bruk av området.</p>				
Tilstandsvariabel:	7RA-SJ Rask suksesjon/Rask gjenvekstsuksesjon i semi naturlig jordbruksmark inkludert våteng.				
Arter:					
	bjørk, einer og blåbærlyng (hvilke arter og hvor mange må avklares nærmere).				
Enhet	1/100				
Oppstartsår	2022				
Målsetting	God				
			Tilstandsklasse	Fra	Til
7RA-SJ_4 Sein gjenvekst-suksesjonsfase		Dårlig	0,5		1
7RA-SJ_3 Tidlig gjenvekst-suksesjonsfase		Dårlig	0,40		0,49
7RA-SJ_2 Brakkleggingsfase		Middels	0,20		0,39
7RA-SJ_1 Intakt semi-naturlig mark		God	0,00		0,19
Overvåkning	<p>Det settes en linje fra hjørnet av Dalstuene i nord-østlig retning 100 meter til stolpe. Langs linja settes prøvefelt hver 10 meter i alt. Det legges ut rutenett 5x2 meter på hver av sidene av linja.</p> <p>Ved hver post registreres forekomst i JA=1 eller NEI=0.</p>				

	Gitt at man bare registrer 1 og 0, vil sluttresultat av overvåkingen være forekomstandel, dvs. en hundredelsverdi av totalt antall poster (eks forekomst i 6 av 20 poster gir tallet 0,30).
--	---

Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder

Totalt omfatter vernet 104,4 km² i Kvænangsbotn og 187,7 km² i Navitdalen, begge områdene ligger i sin helhet i Kvæningen kommune i Troms.

Verneformålet er bl.a. å ta vare på natur- og kulturlandskap med variert og særpreget skog-, fjell og vassdragsnatur som skaper identitet for kvensk og samisk kultur.

Verneformålet i Kvænangsbotn og Navitdalen omfatter også å ta vare på særpreget flora og fauna. Begge landskapsvernområdene inneholder mange ulike natur- og vegetasjonstyper, hvorav noen er regionalt sjeldne. Det er funnet flere rødlistearter både av dyr og planter i begge områdene.

Vernet er også til for å bevare mulighet for friluftsliv og ta vare på spor av tidligere tiders bruk av og i områdene.

Kontaktinformasjon Kvænangsbotn og Navitdalen Vo styre

Telefon: +47 77642221
E-post: kvanangsbotnognavit.lvo@fylkesmannen.no
Nett: www.nasjonalparkstyre.no
Post: Co/ Fylkesmannen i Troms, PB 6105, 9291 Tromsø

Besøksadresse: Hovedveien 2, 9151 Storslett
Og/eller
Kvænangshagen Verdde, Sørstraumen